

BEYNƏLXALQ
MÜNASİBƏTLƏRİN
TƏHLİLİ
MƏRKƏZİ

TƏHLİL

Səudiyyə Ərəbistanının HUMAIN layihəsi

Lalə Xəlilzadə

Şahin Sadıqov

 Mirzə İbrahimov 8, Bakı, AZ1005, Azərbaycan

 (+994 12) 596-82-39, (+994 12) 596-82-41

 E-mail: www.aircenter.az, info@aircenter.az

İYUL 2026

Səudiyyə Ərəbistanının HUMAIN layihəsi

- HUMAIN layihəsi Səudiyyə Ərəbistanının "Vision 2030" strategiyasının əsas elementlərindən biri olmaqla yanaşı, ölkənin global süni intellekt ekosistemində mövqeyini gücləndirməyə xidmət edir;
- ABŞ HUMAIN vasitəsilə Səudiyyə Ərəbistanını öz texnoloji ekosisteminə daha sıx inteqrasiya etməyə və Körfəzdə Çinin texnoloji təsir imkanlarını məhdudlaşdırmağa çalışır;
- Səudiyyə Ərəbistanı enerji resursları, böyük maliyyə imkanları və strateji coğrafi mövqeyindən istifadə edərək süni intellekt sahəsində regional mərkəzə çevrilməyi və post-neft iqtisadiyyatını sürətləndirməyi hədəfləyir;
- Çin qabaqcıl çiplər sahəsindəki məhdudiyyətlərə baxmayaraq, açıq mənbəli süni intellekt modelləri, bulud texnologiyaları və rəqabətqabiliyyətli qiymət siyasəti vasitəsilə Körfəzdə texnoloji mövqeyini qorumağa çalışır;
- Körfəz ölkələri ABŞ və Çin arasında dərinləşən texnoloji rəqabətdən faydalanmağa çalışsalar da, bu balans siyasətinin uzunmüddətli davamlılığı getdikcə daha mürəkkəb xarakter alır.

Günümüzdə beynəlxalq sistemdə baş verən transformasiya fonunda böyük güclər arasında rəqabət tədricən **hərbi-siyasi müstəvidən texnoloji-iqtisadi** müstəviyə keçir. Bu şəraitdə süni intellekt sahəsində üstünlük artıq yalnız innovasiya potensialının göstəricisi deyil, eyni zamanda milli təhlükəsizlik, iqtisadi dayanıqlılıq və geosiyasi təsir imkanlarını müəyyən edən əsas strateji amillərdən birinə çevrilir. Nəticədə, qabaqcıl hesablama çipləri, məlumat mərkəzləri və enerji resursları dövlətlərin texnoloji rəqabətdə üstünlüyünü müəyyən edən əsas resurslar kimi ön plana çıxır.

Bu kontekstdə Səudiyyə Ərəbistanının (SƏ) HUMAIN layihəsi önəmli təşəbbüsdür. Belə ki, layihə SƏ-nin **"Vision 2030"** strategiyası çərçivəsində həyata keçirilən və ölkənin neftdən asılı iqtisadi modeldən bilik, innovasiya və yüksək texnologiyalara əsaslanan iqtisadiyyata keçidini hədəfləyən mühüm süni intellekt təşəbbüslərindən biridir. Layihə SƏ-nin global süni intellekt yarışında mövqeyini gücləndirmək və ölkəni regional, eləcə də beynəlxalq səviyyədə texnologiya mərkəzlərindən birinə çevirmək ambisiyasını əks etdirir. Layihəyə Səudiyyə Ərəbistanının vəliəhd şahzadəsi **Məhəmməd bin Salman** rəhbərlik edir.¹

HUMAIN şirkətinin yaradılması 2025-ci ilin may ayında, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Ər-Riyada səfərindən bir gün əvvəl elan olunub. Bu zamanlama təsadüfi deyildi. Qabaqcıl süni intellekt modellərinin hazırlanması iri maliyyə resursları, yüksək məhsuldarlıqlı hesablama çipləri, etibarlı enerji təminatı və geniş məlumat mərkəzi

¹ [للذكاء الاصطناعي الذي أطلقه ولي العهد السعودي محمد بن سلمان؟ | تكنولوجيا | الجزيرة نت "هيومن" ما مشروع](#)

infrastrukturunu tələb edir. Məhz buna görə də son illərdə ABŞ texnologiya şirkətlərinin Körfəz ölkələrinə marağı əhəmiyyətli dərəcədə artır. Böyük fondlar, zəngin enerji resursları və dövlətin uzunmüddətli investisiya imkanları Krallığı qlobal süni intellekt ekosisteminin mühüm tərəfdaşlarından birinə çevirməkdədir. Bu baxımdan HUMAN yalnız milli texnologiya layihəsi deyil, həm də ABŞ–SƏ arasında formalaşan yeni texnoloji-strateji tərəfdaşlığın əsas platformalarından biri kimi qiymətləndirilə bilər.

HUMAN şirkəti SƏ Dövlət İnvestisiya Fondunun (Public Investment Fund – PIF) tam mülkiyyətində fəaliyyət göstərir. Təxminən 940 milyard ABŞ dolları həcmində aktivləri idarə edən PIF vasitəsilə ölkənin süni intellekt strategiyasının daha mərkəzləşdirilmiş və sistemli şəkildə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Fond son illərdə texnologiya sektorunda fəaliyyətini genişləndirərək bu istiqamətdə bir sıra təşəbbüslər irəli sürmüşdür. Bunlardan biri olan **Alat** şirkəti 2030-cu ilədək süni intellekt və texnoloji infrastrukturun inkişafına 100 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya yatırmağı planlaşdırır.²

HUMAN həmçinin SƏ Məlumat və Süni İntellekt İdarəsi (SDAIA) ilə əməkdaşlıq çərçivəsində ərəb dili üçün qabaqcıl çoxmodelli süni intellekt sistemi hesab olunan **ALLAM** modelinin inkişafında iştirak edir. Layihə ağıllı şəhərlər, enerji, səhiyyə, istehsal və maliyyə kimi strateji sahələrdə süni intellekt həllərinin tətbiqini genişləndirməyi hədəfləyir. Bu məqsədlə şirkət **NVIDIA, Microsoft, AMD, Qualcomm, Amazon Web Services (AWS), Google Cloud və Groq** kimi aparıcı texnologiya şirkətləri ilə tərəfdaşlıq əlaqələri formalaşdırır.

Süni intellekt dövründə yeni qlobal güc rəqabəti

Yeni qlobal texnoloji reallıqlar şəraitində iqtisadi güc anlayışı artıq yalnız ənənəvi hərbi potensial və ya təbii resurslarla deyil, həm də qabaqcıl texnoloji infraquruktura, xüsusilə süni intellekt imkanlarına nəzarətlə müəyyən olunur. Bu kontekstdə ABŞ və Çin arasında aparılan süni intellekt rəqabəti üçüncü ölkələrin strateji seçimlərinə birbaşa təsir göstərir. Bu rəqabətin ən aktiv sınaq meydanlarından biri SƏ-dir. Bir tərəfdən Nvidia çiplərinə, AWS bulud infraquruktura və xAI platformalarına əsaslanan ABŞ texnoloji ekosisteminə inteqrasiya sürətlənir, digər tərəfdən isə Huawei hələ də ölkənin 5G infraquruktura mövqeyini qoruyur. Bu iki paralel istiqamətin mövcudluğu Riyad-Vaşinqton-Pekin üçbucağının mahiyyətini anlamaq üçün əsas açardır.

Süni intellektin bu dərəcədə strateji əhəmiyyət kəsb etməsinin kökündə **üç amil dayanır: çiplər, data mərkəzləri və enerji**. 2023-cü il məlumatlarına görə, data

² <https://www.pif.gov.sa/ar/news-and-insights/press-releases/2025/hrh-crown-prince-launches-humain-as-global-ai-powerhouse/>

mərkəzləri ABŞ-nin ümumi elektrik istehlakının 4,4 faizini təşkil edirdi. Bu rəqəmin 2028-ci ilə qədər 12 faizə çatması proqnozlaşdırılır. Qlobal miqyasda isə yalnız mövcud planlardakı data mərkəzi gücünü qurmaq üçün ildə 200 milyard dollar xərclənməsi lazımdır. Hazırda ABŞ global data mərkəzi gücünün 39 faizinə, Çin isə 22 faizinə sahibdir. Bu 17 faizlik fərq müasir texnoloji rəqabətin əsas göstəricilərindən biridir.³

Süni intellekt yarışında SƏ nə qabaqcıl çip istehsalı imkanlarına, nə də dünya səviyyəsində tanınan süni intellekt laboratoriyalarına malik olmasına baxmayaraq, ABŞ texnoloji ekosisteminin mühüm tərəfdaşlarından birinə çevrilir. Bu mövqeni üç əsas amillə izah etmək olar:

- 1. Enerji resursları:** “Atlantic Council”-in MENA Gələcək Laboratoriyasının direktoru Xalid Əzim bu amilləri belə xarakterizə edir: *“Səudiyyə Ərəbistanı ucuz enerji, dərin kapital ehtiyatları, geniş sənaye torpaqları və sürətlə təkmilləşən tənzimləyici mühiti vahid üstünlükdə birləşdirir.”*⁴ Data mərkəzlərinin enerji tələbatının sürətlə artması süni intellekt infrastrukturunun inkişafında enerji təminatını əsas strateji məsələlərdən birinə çevirir. Dominion Energy Virginia şirkətinin 2025-ci il məlumatlarına əsasən, data mərkəzləri üzrə enerji qoşulma gücü cəmi altı ay ərzində 21,4 GW-dan 40,2 GW-a yüksəlmişdir. ABŞ-nin enerji infrastrukturunu bu artan tələbatı tam qarşılamaqda çətinlik çəkdiyi halda, SƏ-nin zəngin qaz ehtiyatları və yüksək günəş enerjisi potensialı süni intellekt dövrünün enerji ehtiyaclarının təmin edilməsində mühüm strateji üstünlük yaratmaq imkanına malikdir.⁵
- 2. Maliyyə imkanları:** Maliyyə imkanları baxımından da SƏ-nin üstünlükləri diqqət çəkir. 1971-ci ildə kiçik həcmli dövlət fondu kimi yaradılan və 2015-ci ildə vəliəhd şahzadə Məhəmməd bin Salmanın rəhbərliyi ilə yenidən strukturlaşdırılan Dövlət İnvestisiya Fondu (PIF) bu gün 1 trilyon ABŞ dollarına yaxın aktivləri idarə edir. Fondun uzunmüddətli məqsədi 2030-cu ilədək aktivlərinin həcmi **2 trilyon dollara** çatdırmaqdır. Neft qiymətlərinin 2014–2016-cı illərdə kəskin azalması SƏ-də iqtisadi transformasiya zərurətini daha da aktualaşdırdı və bu prosesin siyasi əsasını formalaşdırdı. Məhəmməd bin Salmanın təşəbbüsü ilə irəli sürülən “Vision 2030” strategiyası neft gəlirlərindən asılılığın azaldılmasını, texnologiya, turizm və digər yeni iqtisadi sahələrə investisiyaların artırılmasını əsas prioritetlərdən biri kimi müəyyən etdi. Beynəlxalq Valyuta Fondunun məlumatlarına əsasən, 2024-cü ildə SƏ-də qeyri-neft sektorunun real artımı 4,5 faiz təşkil etmiş, qeyri-neft

³ <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/eight-ways-ai-will-shape-geopolitics-in-2026/>

⁴ <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/saudi-arabias-next-horizon-building-human-capital-beyond-vision-2030/>

⁵ <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/saudi-arabias-next-horizon-building-human-capital-beyond-vision-2030/>

iqtisadiyyatının ümumi ÜDM-də payı 76 faizə yüksəlmişdir və bu da ölkədə aparılan struktur islahatlarının nəticələrindən biri kimi qiymətləndirilir.⁶

- 3. Coğrafi yerləşmə:** Coğrafi baxımdan da SƏ Avropa, Afrika və Asiyanı birləşdirən strateji mövqedə yerləşir. Təxminən 3,8 milyard insanın yaşadığı geniş bir bazara xidmət göstərə biləcək data mərkəzləri üçün bu yerləşmə mühüm üstünlük yaradır. Enerji resursları, maliyyə imkanları və strateji coğrafi mövqenin birləşməsi SƏ-ni qlobal süni intellekt yarışında mühüm iştirakçılardan birinə çevirən əsas amillərdən hesab olunur.

Səudiyyə Ərəbistanının ABŞ ilə texnoloji inteqrasiyası

2025-ci ilin may ayının 13-də ABŞ Prezidenti D.Trampın rəhbərlik etdiyi ABŞ nümayəndə heyətinin Ərəbistan yarımadasına səfəri bu sahədə önəmli addımın təməlini qoydu. Nümayəndə heyətinə Nvidia-nın baş icraçı direktoru **Censen Huang**, Tesla rəhbəri **Elon Mask**, eləcə də AMD, Qualcomm, Cisco, IBM və Oracle şirkətlərinin rəhbərləri daxil idi. Dörd günlük səfər çərçivəsində ümumi dəyəri **2,2 trilyon ABŞ dollarına** çatan razılaşmalar imzalandı. Lakin səfərin əhəmiyyəti təkcə müqavilələrin maliyyə həcmi ilə məhdudlaşmırdı. Bu səfər ABŞ-nin qabaqcıl süni intellekt texnologiyalarını, xüsusilə də yüksək məhsuldarlıqlı çipləri strateji tərəfdaşlıqların dərinləşdirilməsi və geosiyasi təsir imkanlarının genişləndirilməsi baxımından mühüm alət kimi qiymətləndirdiyini nümayiş etdirdi.⁷

Bu yerdə ABŞ-nin keçmiş prezidenti Cozef Bayden adminitrasiyasının qəbul etdiyi "**AI Diffusion Rule**" (Süni İntellektin Yayılması Çərçivəsi) adlı sənədi diqqət çəkir. Həmin sənəd ölkələri 3 kateqoriyaya ayırırdı:

1. Birinci kateqoriyaya daxil olan əsas müttəfiqlərə qabaqcıl süni intellekt çiplərinin ixracına məhdudiyət tətbiq edilmirdi;
2. **Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ** və **Hindistan** da daxil olmaqla 150-dən çox ölkə ikinci kateqoriyada yerləşdirilmiş və məhdud çıxış imkanları ilə üzləşmişdi;
3. Üçüncü kateqoriyada yer alan **Çin, Rusiya** və **İrana** isə ciddi ixrac qadağaları nəzərdə tutulurdu.

Donald Tramp bu sistemi "*həddindən artıq bürokratik*" hesab edərək ləğv etdi. ABŞ-nin süni intellekt üzrə koordinatoru Devid Saks yeni yanaşmanın mahiyyətini belə ifadə etdi: "*Strateji və resurs baxımından zəngin tərəfdaşları ABŞ texnologiyasına bağlamaq*". Beləliklə, ixrac məhdudiyətlərinə əsaslanan yanaşma yerini texnologiya vasitəsilə uzunmüddətli tərəfdaşlıq qurmağa yönəlmiş siyasətə verdi.

⁶ <https://www.researchgate.net/publication/382110892>

⁷ <https://www.cfr.org/articles/trumps-ai-gamble-gulf-reshapes-us-tech-strategy>

Bu strateji dönüşün ən mühüm nəticələrindən biri HUMAIN layihəsinin yaradılması oldu. Nvidia HUMAIN üçün ən yeni GB300 Blackwell çiplərindən 18 min ədəd tədarük edəcəyini açıqladı. Bu çiplər ümumi gücü 500 meqavat olan məlumat mərkəzinin fəaliyyətini təmin etməli idi. Daha sonra ABŞ Ticarət Nazirliyi HUMAIN-ə əlavə **35 min** qabaqcıl Nvidia çipinin satışını da təsdiqlədi. 2025-ci ilin noyabrında vəliəhd şahzadə Məhəmməd bin Salmanın Vaşinqtona səfərindən sonra isə SƏ-nin ABŞ şirkətlərinə investisiya öhdəliyi **1 trilyon ABŞ dollarına** yüksəldildi.⁸

HUMAIN ətrafında formalaşan əməkdaşlıq yalnız Nvidia ilə məhdudlaşmadı. AMD layihə çərçivəsində **10 milyard ABŞ dolları** həcmində investisiya öhdəliyi götürdü. **Amazon Web Services** Ər-Riyadda "Süni İntellekt Zonası" adlı məlumat mərkəzi kompleksi quracağını və burada 150 min süni intellekt akseleratorunu idarə edəcəyini açıqladı. **Microsoft** isə ölkədə 10,1 milyard ABŞ dolları dəyərində rəqəmsal infrastruktur investisiyası həyata keçirməyi öhdəsinə götürdü.

Qeyd olunan amillər bu əməkdaşlığın hər iki tərəfin strateji maraqlarına cavab verdiyini göstərir. Körfəz ölkələri böyük maliyyə resursları, etibarlı enerji təminatı və geniş infrastruktur imkanları təqdim etdiyi halda, ABŞ texnologiya şirkətləri bu tərəfdaşlıqlar vasitəsilə artan hesablama gücü tələbatını qarşılamaq, məlumat mərkəzlərinin genişləndirilməsi ilə bağlı infrastruktur məhdudiyyətlərini azaltmaq və global fəaliyyətlərini daha sürətlə genişləndirmək imkanı əldə edirlər.

Körfəz ölkələrinin ABŞ ilə imzaladığı süni intellekt müqavilələri yalnız iqtisadi əməkdaşlıq çərçivəsində qiymətləndirilə bilməz, bu razılaşmalar həm də, geosiyasi strategiyanın tərkib hissəsidir. **İsrail Milli Təhlükəsizlik Araşdırmaları İnstitutunun (INSS) 2026-cı ilin yanvar hesabatında vurğulandığı kimi, Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ və Qətər süni intellekti gələcək iqtisadi artımın, dövlət imkanlarının və global təsirin əsas mənbələrindən biri kimi qiymətləndirirlər.**⁹

Bu strategiyanın arxasında üç əsas motiv dayanır.

1. **Post-neft iqtisadi modelinin formalaşdırılması.** Körfəz ölkələri süni intellekti həm qeyri-neft sektorunda yeni gəlir mənbələri yaradan istiqamət, həm də enerji sənayesi də daxil olmaqla müxtəlif sahələrdə səmərəliliyi artıran texnoloji vasitə kimi qiymətləndirirlər. Məlumatların emalı, avtomatlaşdırma və proqnozlaşdırma texnologiyaları enerji, logistika və maliyyə kimi sahələrdə rəqabət üstünlüyü yaratmaq potensialına malikdir.

⁸ <https://www.humain.ai>

⁹ <https://www.inss.org.il/publication/gulf-states-as-artificial-intelligence-powers-geopolitical-implications/>

2. **Strateji və siyasi tərəfdaşlığın dərinləşdirilməsi.** Süni intellekt sahəsində əməkdaşlıq Körfəz ölkələri üçün yalnız texnoloji inkişaf vasitəsi deyil, həm də ABŞ ilə uzunmüddətli strateji əlaqələrin möhkəmləndirilməsi alətidir. 2019-cu ildə İranın məsuliyyət daşdığı bildirilən Abqayq neft emalı obyektlərinə hücumdan sonra Vaşinqtonun reaksiyası Körfəz dövlətlərində ABŞ-ın təhlükəsizlik öhdəlikləri ilə bağlı müəyyən suallar yaratmışdı. Bu baxımdan, ABŞ texnologiya şirkətləri ilə dərin inteqrasiya strateji və siyasi sığorta mexanizmi kimi də qiymətləndirilir.
3. **Qlobal süni intellekt idarəçiliyində iştirak.** Körfəz ölkələri yalnız texnologiyanın istehlakçısı deyil, həm də gələcək süni intellekt iqtisadiyyatının qaydalarının və standartlarının formalaşdırılmasında iştirak edən aktor olmaq niyyətindədirlər.

Bununla belə, bu strategiya daxilində mühüm bir ziddiyyət mövcuddur. IISS-in 2026-cı ilin iyun hesabatında qeyd edildiyi kimi, Körfəz ölkələri süni intellekt infrastrukturuna böyük həcmdə investisiya yatıraraq texnoloji müstəqillik əldə etməyə çalışsalar da, istifadə etdikləri arxitektura, xüsusilə qabaqcıl çiplər proqram təminatı və təhlükəsizlik standartları baxımından onları ABŞ texnologiya ekosisteminə daha sıx bağlayır.¹⁰

Məhz bu ziddiyyət Körfəz ölkələrinin Çinlə texnoloji və iqtisadi əlaqələri tam dayandırmamasının əsas səbəblərindən biridir. Onlar bir tərəfdən ABŞ-nin qabaqcıl AI infrastrukturundan faydalanır, digər tərəfdən isə texnoloji seçim imkanlarını qorumaq üçün Pekinlə münasibətləri davam etdirirlər.¹¹

Çinin Körfəzdəki texnoloji siyasəti

Korfəz ölkələrinin ABŞ ilə imzaladığı strateji texnologiya müqavilələrinin arxasında mühüm bir reallıq dayanır. Belə ki, Çin bu regionda artıq əhəmiyyətli rəqəmsal və texnoloji mövcudluq yaratmışdı. Huawei 2023-cü ildə Ər-Riyadda bulud məlumat mərkəzini istifadəyə verdi və 2028-ci ilədək bu istiqamətdə **400 milyon ABŞ dolları** həcmində investisiya planlaşdırdı. Alibaba şirkəti isə, həm SƏ-də, həm də BƏƏ-də bulud infrastrukturunu qurdu. Qətər hökuməti də "Rəqəmsal İpək Yolu" təşəbbüsü çərçivəsində bulud sistemlərinin inkişafı üçün Huawei ilə əməkdaşlıq etdi. *Rest of World* nəşrinin qiymətləndirməsinə görə, Çinin bulud provayderləri süni intellekt texnologiyalarını öz xidmətlərinə inteqrasiya etməklə, rəqabətqabiliyyətli qiymətlər və yerli siyasi reallıqlara uyğun əməkdaşlıq modelləri vasitəsilə Körfəz ölkələri ilə əlaqələrini genişləndirməyə nail oldular.¹²

¹⁰ <https://abhs.in/gulf-ai-investment-geopolitics-not-just-business/>

¹¹ <https://www.thecaireview.com/essays/great-power-competition-middle-eastern-ai-ambitions/>

¹² <https://restofworld.org/2026/us-ai-gulf-china-chips/>

Lakin 2024–2025-ci illərdə bu mənzərədə müəyyən dəyişikliklər müşahidə olunmağa başladı. BƏƏ-nin G42 şirkətinin Huawei ilə əməkdaşlığını məhdudlaşdırması bu prosesin əsas göstəricilərindən biri oldu. Microsoft-un G42-yə investisiyasının şərtlərindən biri şirkətin Çin texnologiyalarına, xüsusilə Huawei ilə əlaqələrinə yenidən baxması idi. *Carnegie Endowment* tərəfindən aparılan araşdırmalara görə, Körfəz ölkələrinin **Çindən idxalı 2008-ci ildən etibarən üç dəfə artdığı halda, ABŞ-dən idxal 2012-ci ildən bəri əsasən sabit qalıb.** Bu tendensiya Pekinin regiondakı təsirinin yalnız ticarət əlaqələri ilə deyil, həm də texnologiya və strateji infrastruktur sahələri ilə bağlı olduğunu göstərir.¹³

Bununla belə, süni intellekt sahəsində qabaqcıl çiplər üzrə texnoloji fərq Çin üçün mühüm çağırış olaraq qalır. «*Brookings Institution*»un 2026-cı il hesabatına əsasən, Çin istehsalı olan ən qabaqcıl çiplər hesablama gücü baxımından Nvidia-nın Blackwell seriyası ilə müqayisədə geridə qalır. Pekin bu məhdudiyyətlərə alternativ strategiya ilə cavab verməyə çalışır. 2025-ci ilin yanvarında təqdim edilən DeepSeek R1 modeli daha səmərəli alqoritmik yanaşmalar vasitəsilə ən qabaqcıl çiplər olmadan da rəqabətqabiliyyətli süni intellekt modellərinin hazırlanmasının mümkün olduğunu göstərdi.¹⁴

Açıq mənbəli süni intellekt modelləri də Çinin bu strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biridir. Bu yanaşma Körfəz ölkələri üçün yalnız ABŞ texnologiyalarından asılı olmayan alternativ imkanlar yaradır. Nəticə etibarilə, Çinin Körfəz regionundakı rolu aradan qalxmayıb, əksinə, Pekin dəyişən texnoloji və geosiyasi şəraitə uyğun olaraq təsir imkanlarını yeni formatlarda qorumağa çalışır.

Nəticə

HUMAIN layihəsi süni intellektin artıq yalnız texnoloji innovasiya sahəsi deyil, həm də qlobal güc balansının formalaşdığı əsas geosiyasi platformalardan birinə çevrildiyini göstərir. ABŞ-nin Səudiyyə Ərəbistanı ilə dərinləşən texnoloji əməkdaşlığı Vaşinqtonun Körfəzdə etibarlı tərəfdaşlar vasitəsilə öz süni intellekt ekosistemini genişləndirmək və Çinin regional təsir imkanlarını məhdudlaşdırmaq strategiyasının mühüm elementidir.

Bununla yanaşı, Səudiyyə Ərəbistanı da bu prosesdə passiv tərəf kimi çıxış etmir. Ölkə enerji resursları, maliyyə imkanları və strateji coğrafi mövqeyindən istifadə etməklə, qlobal süni intellekt zəncirində daha yüksək mövqe tutmağa və post-neft iqtisadiyyatına keçidi sürətləndirməyə çalışır. Bununla belə, qabaqcıl çiplər, proqram təminatı və hesablama infrastrukturu sahəsində ABŞ texnologiyalarından asılılığın davam etməsi Səudiyyə Ərəbistanının tam texnoloji müstəqillik əldə etməsini

¹³ <https://carnegieendowment.org/research/2025/12/china-gulf-imports-influence>

¹⁴ <https://www.atlanticcouncil.org/programs/geotech-center/transatlantic-ai/>

məhdudlaşdıran əsas amillərdən biri olaraq qalır. Digər tərəfdən, Çinin açıq mənbəli modellər və daha əlçatan texnoloji həllər vasitəsilə regiondakı mövqeyini qorumaq cəhdləri Körfəzdə texnoloji rəqabətin yaxın perspektivdə də davam edəcəyini göstərir.

Beləliklə, HUMAN layihəsi təkcə Səudiyyə Ərəbistanının milli transformasiya proqramının tərkib hissəsi deyil, həm də süni intellekt dövründə texnologiya, enerji və geosiyasətin qarşılıqlı təsiri əsasında formalaşan yeni beynəlxalq nizamın mühüm göstəricilərindən biridir.

Müəlliflər:

Lalə Xəlilzadə, Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin aparıcı məsləhətçisi

Şahin Sadıqov, Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzində təcrübəçi